

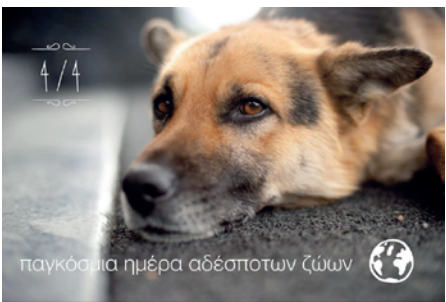

Αναδιψώντας το χθες (303)

Οι λίγοι δεν πρέπει να μας κάνουν να πιστέψουμε ότι όλοι βάζουν το δάχτυλο στο μέλι!

■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΑΔΑΚΗ*

Σήμερα οι «Αναδιψήσεις», αντίθετα με το σύνθημα, ν' ασχολούνται δηλαδή με ιστορικά θέματα, θ' αφιερωθούν σ' ένα τέτοιο του παρόντος, το οποίο βέβαια έχει βαθιά ιστορική πορεία. Θα το κάνουμε μετά τα πρόσφατα γεγονότα στον χώρο της αλληλοβοήθειας, που μας έχουν

Ξεκινώντας ν' ανασκαλεύουμε το δύσκολο αυτό θέμα θα πρέπει να παραδεχτούμε ότι τη συντριπτικά μεγαλύτερη ευθύνη τη φέρει το ελληνικό κράτος, το οποίο αδυνατεί ν' αναλάβει τον τομέα της πρόνοιας για τους ασθενέστερους. Για την ακρίβεια είναι ανίκανο για κάτι τέτοιο. Ας σκεφτούμε μόνο το παράδειγμα του γνωστού μας «Silver Alert». Λειτουργίες που αποτελούν κρατικό καθήκον σε κάθε πολιτισμένη χώρα, όπως η υποστήριξη των αβοήθητων ηλικιωμένων, υλική και ψυχολογική, και η τηλεϊδιοποίηση στις περιπτώσεις εξαφάνισής τους, όλα αυτά τα προσφέρει στην Ελλάδα ένας μη κυβερνητικός οργανισμός, η «Γραμμή Ζωής». Ανθρωπιοι δηλαδή της διπλανής πόρτας, εθελοντές στην πλειοψηφία τους. Το ελληνικό κράτος δυστυχώς δεν είναι ικανό ούτε γι' αυτό, για τη δημιουργία δηλαδή ενός μηχανισμού έγκαιρης ειδοποίησης και αναζήτησης ευάλωτων πολιτών που βρίσκονται σε κίνδυνο.

Αν πάρουμε τον τομέα της γενικότερης βοήθειας στους αναστασιαθώντας κάθε ηλικίας, η διαπίστωση της ανικανότητας του κράτους γίνεται βεβαίωτη. Εδώ το βάρος παίρνουν παραδοσιακά στους ώμους τους οι κατά τόπους θρησκευτικές ενορίες, ο Ερυθρός Σταυρός για τους χριστιανούς και η Ερυθρά Ημισέλιος για τους μουσουλμάνους, η Caritas για τους Καθολικούς, ο «Άλλος άνθρωπος» και δεκάδες ακόμα οργανώσεις, σε τοπικό επίπεδο ορισμένες, όπως για παράδειγμα το Φιλόπτωχο Ταμείο στην πόλη μας. Στον τομέα της υγείας δραστηριοποιούνται οι Πατρώι χωρίς Σύνορα, τα Κοινωνικά Ιατρεία, Φαρμακεία και Οδοντιατρεία κ.ά. Στον τομέα της υποστήριξης των παιδιών, το κάνουν η Unicef, η Action Aid, η Κιβωτός του Κόσμου, το Χαμόγελο του Παιδιού, τα Παιδικά Χωριά SOS καθώς και οι οργανώσεις υποστήριξης παιδιών με ιδιαίτερα προβλήματα (π.χ. στο Ρέθυμνο ο Σύλλογος Γονέων Ατόμων με Αυτισμό και ο Σύλλογος «Αγάπη»). Στον τομέα της υποστήριξης των μεταναστών δραστηριοποιούνται τα Στέκια Μεταναστών, οι Πατρώι του Κόσμου και άλλες 67 μη κυβερνητικές οργανώσεις, από τις οποίες πιο καθιερωμένες είναι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προσφύγων, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες και η Διεθνής Αμνηστία. Αν μας προβληματίσει ο μεγάλος αριθμός τους, αυτός οφείλεται στο γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρεί το ελληνικό κράτος αναξιόπιστο και διεφθαρμένο και εμπιστεύεται περισσότερο τις οργανώσεις, τις οποίες και μπορεί να ελέγξει σε κάποιο τουλάχιστον βαθμό.

όλους κλονίσει. Αναρωτιόμαστε λοιπόν: Τι συμβαίνει με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις που ασχολούνται με το προσφυγικό, μερικά μέλη των οποίων διώκονται ποινικά; Μήπως πρέπει να φοβόμαστε και για το πού πηγαίνουν οι προσφορές μας, ακόμη κι αυτές στο παγκάρι των εκκλησιών; Πόσο ελεγχόμενος είναι ο κόσμος της φιλανθρωπίας και πόσο σίγουροι μπορεί να είμαστε ότι οι συνεισφορές μας αντί να φτάνει στην Αφρική, στη Μόρια, στα ορφανά, στους καρκινοπαθείς, στους άστεγους, στα αδύσπιστα ζώα, πηγαίνει σε πολυτελή γραφεία και παχουλούς μισθούς, με κάποιους διαχειριστές να βάζουν το δάχτυλο στο μέλι, επιφανειακά ή βαθύτερα;

Στον τομέα της υποστήριξης των ζώων συντροφιάς δραστηριοποιούνται οι κατά τόπους φιλοζωικοί σύλλογοι, μεταξύ των οποίων στο Ρέθυμνο ο Φιλοζωικός Σύλλογος και η Εθελοντική Φιλοζωική Ομάδα «Νοιάζομαι». Στον τομέα της υποστήριξης της άγριας ζωής δραστηριοποιούνται ο Αρκτοῦρος (για αρκούδες και λύκους), WWF (για όλα τα άγρια ζώα), η Mom (για τις φώκιες), ο Σύλλογος Προστασίας Θαλάσσιας Χελώνας, η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, η Anima (για όλα αλλά με εξειδίκευση στα πουλιά), η Αλκυόνη (το ίδιο), ο Αρίων (για τα κητειδιά) κ.ά. Στον τομέα της προστασίας της φύσης δραστηριοποιούνται από οργανώσεις παγκόσμιες εμβέλειες (π.χ. η Greenpeace) μέχρι ελληνικές (π.χ. η Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης, το Ινστιτούτο Αρχιπέλαγος) ή και καθαρά τοπικές (π.χ. η Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών) και στα καθ' ημάς η Οικολογική Πρωτοβουλία Χανίων, η Οικολογική Παρέμβαση Ηρακλείου κι ακόμα πιο κοντά ο Περιβαλλοντικός Σύλλογος Ρεθύμνου (αλήθεια, δεν πρέπει κάποτε να επανεκτιμηθεί;), η Κίνηση για την Προστασία του Κουρταλιώτη κ.ά.

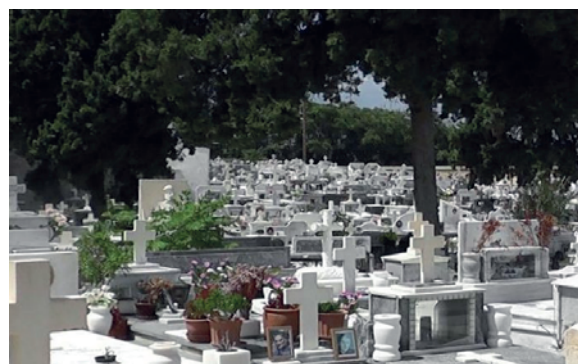

Κατά καιρούς έχουν ακουστεί διάφορα για κάποιες απ' αυτού του είδους τις οργανώσεις. Μερικές φορές οι φήμες και πολύ περισσότερο οι καταγγελίες έχουν βάθος. Για παράδειγμα η ίδια η Εκκλησία αναγκάστηκε να κλείσει τη δική της ΜΚΟ «Αλληλεγγύη» και να ιδρύσει νέες με τις επωνυμίες «Αγάπη» και «Αποστολή», όταν ο διευθύνων σύμβουλος της πρώτης είχε καταδικαστεί σε 16 χρόνων φυλάκιση για υπεξαίρεση εννέα εκατομμυρίων ευρώ. Είχε καταδικαστεί όχι μόνο αυτός αλλά και η υπεύθυνη εσωτερικού ελέγχου, σε δέκα χρόνια εκείνη. Θυμίζω ότι η Εκκλησία είχε θιγεί βαθιά και κατόπιν της αποκάλυψης στα τέλη της δεκαετίας του 1990 της διαχείρισης του παγκραριού του ναού της Αγίας Παρασκευής στα Τέμπη, την οποία είχε παρακολουθήσει όλη η Ελλάδα από βιντεοσκοπημένη εγγραφή. Από την άλλη πλευρά αποτελεί κοινό μυστικό για τους διετέλεσαντες και διατελούντες μέλη εκκλησιαστικών συμβουλίων ότι πολλές ενορίες κρατούν διπλά βιβλία, αποκρύπτοντας εισφορές όχι μόνο από το κράτος αλλά και από τα ίδια τα ταμεία των μητροπόλεων, ώστε το «κράκι του φτωχού να μείνει στην εκκλησία της γειτονιάς του και να μην καταλήξει στις φορίες και στους δεσποτάδες».

Αυτό που ανέφερα παραπάνω και αρκετά άλλα σιγματίζουν τον χώρο της αλληλοβοήθειας και του εθελοντισμού. Ο καθένας μπορεί να προσκομίσει στον διάλογο που πρέπει ν' αρχίσει ανάλογα παραδείγματα. Όμως δεν είμαι καθόλου σίγουρος ότι οι πρόσφατες περιπτώσεις του πατέρα Νικόλαου της «Κιβωτού του Κόσμου» και του Κωνσταντίνου Πολυχρονόπουλου της οργάνωσης «Άλλος Άνθρωπος» υπάγονται σ' αυτή ή σε παρόμοια κατηγορία. Κι αυτό γιατί το μόνο έγκολο σ' όσους έχουν να κάνουν με παιδιά είναι να βρεθεί ένα τουλάχιστον παραβατικό απ' αυτά να τον κατηγορήσει, προκειμένου να του αποσπάσει χρήματα ή και να τον εκδιώξει για κάποιον περιορισμό που του επέβαλε ή

και για κάποια τιμωρία. Από την άλλη πλευρά γνωρίζουμε καλά ότι πολλές φιλανθρωπικές οργανώσεις δεν δίνουν αποδείξεις για τις δωρεές ή αποφεύγουν να το κάνουν, προσπαθώντας να κατακυρώσουν το σύνολο της αξίας τους για τους σκοπούς τους κι αποφεύγοντας την πορεία ενός σεβαστού ποσοστού τους προς τις φορολογικές αρχές. Οπωσδήποτε στις δύο παραπάνω περιπτώσεις το χαρακτηριστικό είναι ότι **έχουν προσφέρει τεράστιο κοινωνικό έργο:** Η «Κιβωτός» έχει σώσει κυριολεκτικά εκατοντάδες παιδιά κι «Ο Άλλος Άνθρωπος» έχει μαγειρέψει και μοιράσει πολλά εκατομμύρια μερίδες φαγητού, κάνοντας παράλληλα ορατό ένα πάγιο πρόβλημα της κοινωνίας μας. Κι αυτό το έργο δεν μπορεί να μηδενιστεί, ακόμα κι αν ο πρωταγωνιστής του αποδειχτεί εξαρτημένος από τον τόγγο και ότι διασχέσει κάποιο ποσοστό των δωρεών προς τα εκεί, ή αν αποκαλυφτεί ότι η σύζυγος του άλλου αποδείχτηκε ευεπίφορη στον καταναλωτισμό.

Οι περιπτώσεις αυτές δείχνουν περισσότερο από κάθε άλλη ότι, όπου δεν υφίσταται θεσμοποιημένος έλεγχος και μάλιστα σε διάφορα διακριτά επίπεδα, τα φαινόμενα υπεξαίρετών αργά ή γρήγορα γίνονται αναπόφευκτα. Στην περίπτωση της «Αλληλεγγύης» η Εκκλησία είχε ορίσει κι πλήρωνει γι' αυτό υπάλληλο να ελέγχει την οικονομική της διαχείριση, αυτό όμως δεν εμπόδιζε σημαντικό μέρος των εισφορών της κοινωνίας για τους κατεστραμμένους από το τσουνάμι στη νοτιοανατολική Ασία να κατευθυνθεί όχι προς τα εκεί αλλά σε ιδιωτικές τσέπες, του επικεφαλής διαχειριστή και του ελεγκτή μεταξύ άλλων. Τέτοια φαινόμενα είναι συχνά σε κοινωνίες όπως η ελληνική, κοινωνίες που αξιολογούνται από ειδικούς οργανισμούς πολύ χαμηλά στον τομέα της διαφθοράς, καταλαμβάνοντας την περασμένη χρονιά την 59^η θέση παγκοσμίως ανάμεσα σε 180 χώρες και την 24^η ανάμεσα στις 27 της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ισχύει δηλαδή και στις οργανώσεις μας, κυβερνητικές και μη, το «είκοθα μου είσαι κοινωνία και σου μοιάζω» και δεν θα μπορούσε τα πράγματα να είναι διαφορετικά. Οι φιλανθρωπικές οργανώσεις δεν λειτουργούν εν κενώ, δεν λειτουργούν σ' έναν ιδανικό παράδεισο, λειτουργούν δίπλα μας, με ανθρώπους της διπλανής πόρτας, μερικοί από τους οποίους έχουν, ως άνθρωποι που είναι, τις αδυναμίες και τα πάθη τους.

Θα μου επιτραπεί ν' αναφέρω δύο παραδείγματα από το Ρέθυμνο. Το πρώτο είναι από το έτος 1995, οπότε μετά την κηδεία δικού μου ανθρώπου είχα ζητήσει αποδείξη για τα χρήματα που κατέθεσα στο κοιμητήριο αλλά μου την αρνήθηκαν με τη δικαιολογία ότι αν έκοβαν αποδείξεις θα «έμειναν το κράτος συμμοσιότορας». Τελικά κατόρθωσα να πάρω μια αποδείξη με αναγραφόμενο ποσό κατά πολύ ελαττωμένο του πραγματικού. Το δεύτερο παράδειγμα έχει να κάνει με μια παγκόσμια οργάνωση για το παιδί, για την οποία και δραστηριοποιούμουν πολλά χρόνια, παρωθώντας και τους μαθητές μου αλλά και συναδέλφους μου εκπαιδευτικούς στην ενίσχυσή της. Όταν κάποτε βρέθηκα στην Αθήνα, θεώρησα καλό να περάσω από τα γραφεία της και να γνωρίσω από κοντά την κυρία με την οποία επικοινωνούσα μέχρι τότε. Η έκπληξή μου ήταν μεγάλη όταν διαπίστωνα ότι τα γραφεία της οργάνωσης στεγαζόνταν σ' ένα πολυτελές γραφείο με ζύλινα πατώματα στην περιοχή της Αμερικανικής Πρεσβείας και έγινε ακόμα μεγαλύτερη όταν άκουσα έναν από τους εκεί υπαλλήλους να της απευθυνόταν με την προσφώνηση «θεία». Η καλή κυρία φαίνεται ότι είχε προσλάβει το σόι της στην οργάνωση, παρότι εκείνη ήταν διεθνής και επιφανής. Εδώ όμως είναι Βαλκάνια...

Πολύ περισσότερο το έργο τους δεν μπορεί να μηδενιστεί από τα ανυπόληπτα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπου ο καθένας μετατρέπεται σε «άτεγκτο» εισαγγελέα και κήνορα, όντας τελικά απολύτως ανώνυμος. Όσο για την κατηγορία της «σύστασης συμμορίας» που προτείνεται να απαγγελθεί στους εμπνευστές των δύο οργανώσεων, ο όρος αυτός σημαίνει διαφορετικά πράγματα για τις φορολογικές αρχές (απόκρυψη εισοδήματος) κι εντελώς άλλα για την κοινωνία και ο διωμός αυτός θα έπρεπε να οδηγήσει στην αλλαγή της χρησιμοποιοούμενης ορολογίας. Μ' αυτή την έννοια «συμμοριτής» είναι κι ο γιατρός που παίρνει φακελάκι, ο ιερέας που παίρνει τυχερά, ο καταστηματάρχης που αποφεύγει όσο μπορεί να κόβει αποδείξεις, ο ενοικιαστής που δηλώνει χαμηλότερο ενοίκιο, όπως βέβαια κι ο σύλλογος του χωριού ή και της πόλης που δεν

A. Θα πρέπει να είμαστε **απολύτως επιφυλακτικοί** μ' εκείνους ακριβώς που, χωρίς αποδείξεις, κατηγορούν τους πάντες και τα πάντα. Ίσως μάλιστα οι ίδιοι ν' ανήκουν σ' αυτή την κατηγορία ανθρώπων ή έστω στην ίδια φιλοσοφία, ώστε αν θα τους δινόταν η ευκαιρία θα έκαναν κι αυτοί τα ίδια ή και χειρότερα. B. Θα πρέπει να προτιμούμε την ενίσχυση των οργανώσεων που βρίσκονται **πιο κοντά μας**, ώστε να μπορούμε να έχουμε κάποια εποπτεία στα τεκταινόμενά τους, τόσο στο έργο που παράγουν όσο και στα οικονομικά που διαχειρίζονται. Γ. Πρέπει να ζητούμε και να παίρνουμε **νόμιμες αποδείξεις** για τις δωρεές ή συνδρομές μας. Αυτό είναι ένα θέμα αρχής, οποιαδήποτε κι αν είναι η δικαιολογία περί του αντιθέτου που πιθανόν μας προβάλλεται (αδυναμία κράτησης λογιστικών βιβλίων, αποφυγή φορολογικής δήλωσης, ελλείψη μπλοκ αποδείξεων κ.ά.). Πολύ περισσότερο η τυπικότητα στις αποδείξεις πρέπει να ισχύει με τις πανελληνίου επιπέδου οργανώσεις, όπου ο έλεγχος είναι από δύσκολος έως αδύνατος. Δ. Πρέπει να ζητούμε τη **δημοσίευση τουλάχιστον στο διαδίκτυο** της ετήσιας οικονομικής κατάστασης του οργανισμού που ενισχύουμε.

Ε. Θα πρέπει ν' απαιτούμε απ' όλους αυτό που κάνουν μεγάλες παγκόσμιες οργανώσεις, να δημοσιεύουν δηλαδή **το ποσοστό των εσόδων τους που καταλήγει στους τελικά ωφελούμενους** (παιδιά, ζώα, άστεγους κ.λπ.) σε σχέση μ' εκείνο που καταναλώνεται για γραφειοκρατική υποστήριξη, μισθούς, έξοδα γραφείων κ.λπ. Για παράδειγμα, αν δώσουμε στο Γραφείο Unicef Ελλάδας σήμερα 100 ευρώ για ανθρωπιστική βοήθεια στα παιδιά της Γάζας, πόσα από αυτά θα φτάσουν άμεσα σ' αυτά, ως παροχή πόσιμου νερού, ειδών διατροφής, ιατρικής περιθαλψής, αντισκηνών και κουβερτών; ΣΤ. Όταν αντιλαμβανόμαστε υπερβάσεις και υπεξαίρεσεις δεν πρέπει να παραλείψουμε **να τις αναφέρουμε** στους αρμόδιους ελεγκτικούς φορείς, μη εφαρμόζοντας το γνωστό και από αλλού «ας το βρουν από άλλον». Η ζημιά που θα προκληθεί τελικά όταν κάποτε αποκαλυφθούν θα είναι

πολλαπλάσια από εκείνη που θα επέλθει από τη δική μας έγκαιρη καταγγελία. Ζ. Όσο μπορούμε πρέπει **να συμμετέχουμε στις ΜΚΟ** και να ζητούμε ν' ανοίγονται όσο γίνεται περισσότερο στην κοινωνία και στον κοινωνικό έλεγχο.

* Ο Χάρης Στρατιάδακης είναι Δρ. Παιδαγωγικής-Ιστορικός Ερευνητής-Συγγραφέας, strharris@yahoo.gr, 2831055031
 Η ακολουθία άρθρων «Αναδιψώντας το χθες» είναι αναρτημένη στο <https://rcthegna.gr/author/xarhs-stratiadakis/>, ενώ τα περισσότερα από τα βιβλία του είναι δωρεάν προσβάσιμα στο <https://civisrcthemensinuniversals.blogspot.com/>.